

ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ЗМІСТІ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВО»

Ситник О. І.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов і методик їх навчання
Київський університет імені Бориса Грінченка
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, Україна
orcid.org/0000-0002-0908-0284
o.sytnyk@kubg.edu.ua*

Ключові слова:

*лінгвокраїнознавство,
іношомовна підготовка,
лінгвістичний компонент,
автентичний компонент,
практичний компонент,
іношомовна комунікативна
компетентність.*

Статтю присвячено актуальній проблемі іношомовної підготовки студентів педагогічних спеціальностей у змісті дисципліни «Лінгвокраїнознавство». Автор робить спробу розкрити поняття лінгвокраїнознавства як наукової галузі та його роль у формуванні іношомовної комунікативної компетентності студентів. Досліджено основні підходи науковців до визначення змісту дефініції «лінгвокраїнознавство». Автором акцентовано увагу на обґрунтуванні ефективності змісту дисципліни лінгвокраїнознавства у процесі здійснення іношомовної підготовки студентів. Впродовж вивчення та дослідження наукової проблеми у статті запропоновано авторський варіант виокремлення з подальшим аналізом ключових компонентів лінгвокраїнознавства, зокрема: лінгвістичний, автентичний та практичний компоненти, що і є науковою новизною дослідження. Таким чином, автором подано детальну характеристику запропонованих компонентів лінгвокраїнознавства, що доводить суміжність лінгвокраїнознавства з іншими практичними курсами іноземної мови, у досягненні основної мети, а саме формування іношомовної комунікативної компетентності в межах здійснення іношомовної підготовки студентів. У науковій статті здійснено детальний аналіз змісту робочої навчальної програми дисципліни з цього курсу з наведенням конкретних прикладів тематичного характеру, що забезпечують засвоєння студентами кожного ключового компонента. Практичну значущість нашого дослідження представлено у таблиці 1 «Аналіз ключових компонентів у змісті дисципліни «Лінгвокраїнознавство». Таким чином, лінгвістичний компонент презентує мовний аспект лінгвокраїнознавства, автентичний компонент охоплює культурну спадщину країни, мова якої вивчається, а практичний забезпечує вивчення лексичного мінімуму студентів, які задіяні у вивченні курсу «Лінгвокраїнознавство». У висновках автором виокремлено основні функції лінгвокраїнознавства як окремої дисципліни та окреслено їх роль у здійсненні іношомовної підготовки студентів.

PEDAGOGICAL SPECIALTIES STUDENTS' FOREIGN LANGUAGE TRAINING IN THE DISCIPLINE CONTENT "LINGUISTIC AND CULTURAL STUDIES"

Sytnyk O. I.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages and Methodology
Borys Grinchenko Kyiv University
Bulvarno-Kudriavska str., 18/2, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-0908-0284
o.sytnyk@kubg.edu.ua*

Key words: *linguistic and cultural studies, foreign language training, linguistic component, authentic component, practical component, foreign language communicative competence.*

The central purpose of this article is to highlight the nature, place and role of linguistic and cultural studies in students' foreign language training and preparation. The main attention is paid to the concept of linguistic and cultural studies, its features and components, which is discussed in details through the article. The author concentrates on the examination of scientific approaches to study the definition content of the linguistic and cultural studies notion as a branch of science and its role in the formation of students' foreign language communicative competence. The author focuses on substantiating the effectiveness of the linguistic and cultural studies contents in the process of students' foreign language training. In order to do so a general overview of linguistic and cultural studies is presented. The nature of its role and positive influence is fully examined. The proprietary product of the research is the development of the author's version of the linguistic and cultural studies key components with their further analysis, in particular: linguistic, authentic and practical ones, which are a scientific novelty of the study. Thus, the author presents a detailed description of the proposed key components of linguistic and cultural studies course which shows the contiguity of linguistic and cultural studies with other practical foreign language courses, the main purpose of which is the foreign language communicative competence formation of in process of foreign language training. The scientific article provides a detailed content analysis of the curriculum program of the discipline in this course with specific extracts of thematic nature. In order to do so the author gives the examples of such topics as well as their full description according to the developed components. The practical significance of our study is presented in Table 1. In the conclusions, the author highlights the advantages of linguistic and cultural studies as a separate discipline and outlines its role in the implementation of students' foreign language training.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення першочерговою метою іншомовної підготовки студентів є формування іншомовної комунікативної компетентності, що зумовлено інтеграційними процесами та глобалізаційними змінами, які охопили світову спільноту у XXI столітті. Поняття іншомовної комунікативної компетентності досить широке та охоплює низку компетенцій, які визначено пріоритетними у її формуванні, зокрема, такі як: комунікативна, соціокультурна, лінгвокраїнознавча, лексична, граматична, фонетична, лінгвістична та ін., кожна з яких, виконуючи певну функцію, є невід'ємним складником формування іншомовної комунікативної компе-

тентності, що забезпечує іншомовну підготовку майбутнього фахівця будь-якої професійної галузі, педагогічної зокрема.

У підготовці молодих фахівців професійна компетентність формується на основі загальнокультурних і професійних компетенцій, якими має оволодіти студент. Серед них – здатність розуміти значення культури як форми людського існування і керуватися у своїй діяльності базовими культурними цінностями, сучасними принципами толерантності, діалогу і співпраці; готовність до толерантного сприйняття соціальних і культурних відмінностей, шанобливого і дбайливого ставлення до історичної спадщини і культурних тра-

дицій. Таким чином, іншомовна освіта є однією з передумов формування професійної компетентності майбутніх фахівців і покликана збагачувати лінгвокультурний запас студентів, осмислення і переосмислення явищ для професійного моделювання ситуацій міжкультурної взаємодії [4].

У нашому дослідженні пропонуємо здійснити науково-практичний огляд та аналіз курсу «Лінгвокраїнознавство» та його роль у забезпеченні іншомовної підготовки студентів у закладі вищої освіти.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження змісту поняття «лінгвокраїнознавство» та його роль у іншомовній підготовці студентів педагогічних спеціальностей. Для досягнення мети автор вирішує такі завдання: вивчення основних підходів науковців до визначення змісту поняття «лінгвокраїнознавство»; виокремлення ключових компонентів лінгвокраїнознавства та здійснення аналізу робочої навчальної програми з курсу «Лінгвокраїнознавство» крізь призму запропонованих ключових компонентів у її змісті, структурі та тематичному наповненні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Низка вітчизняних науковців вивчають та аналізують поняття іншомовної підготовки студентів педагогічних спеціальностей, зокрема проблемами іншомовної підготовки вчителя початкових класів займаються Ю.В. Білоус, О.В. Котенко, Н.В. Кошарна, Л.В. Петрик, Ю.В. Руднік, А.В. Соломаха; Г.В. Турчинова опікується питанням іншомовної підготовки вчителя природничих дисциплін; Л.М. Терлецька розглядає іншомовну підготовку майбутнього педагога. О.Б. Бігич, Н.Ф. Бориско, О.М. Линвар, С.Ю. Николаєва присвячують наукові доробки вивченню поняття «лінгвокраїнознавство».

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою проведення нашого дослідження вбачаємо за необхідне детально розглянути та вивчити поняття «лінгвокраїнознавство». Для початку звертаємося до визначення, що подано в українській енциклопедії, де зазначено, що «лінгвокраїнознавство – галузь мовознавства, пов'язана з поглибленим вивченням кумулятивної (нагромаджувальної) функції мови, її здатності до відображення і збереження у своїх знаках інформації про етнокультурну спадщину народу» [1].

Нам імпонує визначення вітчизняної дослідниці А.Б. Гапонів, яка пропонує розглядати лінгвокраїнознавство як дисципліну з міждисциплінарним характером, що вивчає національно-культурний компонент мовного матеріалу і досліджує питання відбору та прийомів подачі студентам відомостей про країну, мова якої вивчається, з метою забезпечення їх практичного володіння такою мовою. Лінгвокраїнознавство вклю-

чає у себе навчання мови та подає певні відомості про країну, де вона є засобом спілкування [2].

Отже, на нашу думку, лінгвокраїнознавство охоплює декілька ключових компонентів, які виокремлюють запропоновану дисципліну в окрему галузь, зокрема: лінгвістичний, автентичний та практичний. Лінгвістичний компонент презентує варіативну інформацію, що дозволяє студентам глибше пізнати сутність мови, її історію та особливості походження, сучасні тенденції та основні напрями її розвитку. Автентичний компонент становить відомості про країну, мова якої вивчається, що включають географічні особливості, кліматичні умови, історичні події, політичний устрій, цікаві місця та туристичні маршрути, свята, звичаї та традиції народу, їх стиль життя та національну кухню. Увесь матеріал, поданий в автентичному компоненті, насичений своєрідними лексичними одиницями, що потребують якісного засвоєння, робота над якими виокремлюється у практичний компонент, основною функцією якого є формування іншомовної комунікативної компетенції.

З огляду на зазначені характеристики, навчальна дисципліна «Лінгвокраїнознавство» набуває мотиваційного характеру, оскільки в її межах презентується матеріал з мінімальним теоретичним забарвленням, тоді як практична значущість курсу приваблює змістовим наповненням, яке відображає інтереси та прагнення студентів. Таким чином, пропонуємо більш детально розглянути тематичне наповнення запропонованої дисципліни та проаналізувати її компоненти.

В педагогічному інституті Київського університету імені Бориса Грінченка курс «Лінгвокраїнознавство» є вибірковою дисципліною, що включена до циклу дисциплін зі спеціалізації «Іноземна мова», відповідно викладається іноземною (англійською) мовою для спеціальностей 012 «Дошкільна освіта» та 013 «Початкова освіта» освітнього рівня першого (бакалаврського). Варто наголосити, що ця дисципліна є обов'язковою для студентів філологічних спеціальностей або у нашому випадку входить у цикл дисциплін зі спеціалізації «Іноземна мова» для нефілологічних спеціальностей відповідно.

Метою курсу визначено ознайомлення з англійськими країнами світу, їх основними характеристиками щодо географічного положення, клімату, державного та політичного устрою, культури, традицій, системи освіти та стилю життя; удосконалення практичної підготовки майбутнього педагога, його лінгвістичної та професійної компетенції, інтеграції у європейський освітній простір [3]. Ця мета реалізується в умовах системної акультурації, що означає ознайомлення, дослідження, засвоєння та використання інформації

автентичного характеру щодо фактів, норм та цінностей англomовної культури як у процесі вивчення іноземної мови, так і безпосередньо у професійній діяльності.

Навчальна дисципліна «Лінгвокраїнознавство» передбачає виконання таких завдань: ознайомити студентів з основними поняттями з лінгвокраїнознавства англomовних країн; сформувати у студентів основи лінгвістичної, комунікативної та лінгвокраїнознавчої компетенції англійської мови, зокрема у сфері спілкування, що визначена майбутніми професійними інтересами і потребами; навчити студентів співвідносити теоретичні знання з практичними потребами майбутньої професійної діяльності; розвивати у студентів пізнавальні інтереси, прагнення до удосконалення своєї професійної підготовки; розвивати вміння працювати з іншомовною навчально-методичною та лінгвістичною літературою; сформувати навички пошуку, аналізу та оцінювання інформації з різних іншомовних джерел; сформувати навички роботи у команді, прийняття рішень та висловлювання власної позиції засобом іноземної мови [3].

Значимо, що зміст цієї навчальної дисципліни ґрунтується на знаннях і вміннях, попередньо набутих студентами на практичних заняттях з низки дисциплін циклу «Іноземні мови», зокрема: «Іноземна мова з методикою», «Практика усного та писемного мовлення», «Іншомовна освіта з методикою» тощо.

Робоча навчальна програма вміщує десять модулів, кожен з яких присвячений певній темі, зокрема: English-Speaking World. Англomовний світ; The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Об'єднане Королівство Великої Британії та Північної Ірландії; England and the English. Англія та її жителі; Scotland and the Scottish. Шотландія та її жителі; Wales and the Welsh. Уельс та його жителі; Northern Ireland and the Irish. Північна Ірландія та її жителі; The Irish Republic and its people. Ірландія та ірландці; The United States and the American people. США та американці; Canada and the Canadians. Канада та канадці; Australia and Australians. Австралія та австралійці [3].

Практична частина нашого дослідження має на меті здійснення аналізу робочої навчальної програми з курсу «Лінгвокраїнознавство» та розгляд відображення запропонованих нами ключових компонентів у її змісті, структурі та тематичному наповненні.

У таблиці здійснено аналіз двох модулів, представлених у робочій навчальній програмі з курсу «Лінгвокраїнознавство», та розглянуто їхній зміст, структуру та тематичне наповнення крізь призму запропонованих нами ключових компонентів, що характеризують лінгвокраїнознавство.

Таким чином, у межах вивчення змістового модуля «English-Speaking World. Англomовний світ», ознайомлюючись з темами: English as an international language; History of the English Language; Variants of English. American English, студенти засвоюють матеріал лінгвістичного спрямування, зокрема: особливості англійської мови як мови міжнародного спілкування; найвагоміші історичні події, що вплинули на формування англійської мови, варіанти англійської мови у світі та причини їх становлення. Автентичний компонент є пріоритетним у вивченні тем: English as an international language; The Commonwealth of nations; Texting in English, метою яких є ознайомлення з переліком англomовних країн світу; загальною інформацією про Співдружність націй, основними правилами та функціями цієї організації; сучасними тенденціями вживання скорочених форм у процесі електронного листування. У практичному компоненті наведено приклади лексичних одиниць, рекомендованих для засвоєння в межах вивчення запропонованого модуля, що доводить суміжність лінгвокраїнознавства з іншими практичними курсами англійської мови, основною метою яких є формування іншомовної комунікативної компетентності.

Змістовий модуль «Wales and the Welsh. Уельс та його жителі» представлений у таблиці за такою ж структурою з висвітленням тематики відповідно до теми. Лінгвістичний компонент охоплює теми National character; The Welsh language, формуючи уявлення студентів про основні особливості валлійської мови. Темі Administrative and geographical features; Cardiff and Welsh landscapes; National traditions, customs, holidays and festivals; Iconic sights and picturesque points, презентовані в автентичному компоненті, надають основну інформацію про географічні, ландшафтні, природничі та культурні риси, що характерні для Уельсу. Відповідно, практичний компонент наголошує на лексичному матеріалі, поданому для вивчення у цьому модулі.

Висновки та перспективи подальших розробок у цьому напрямку. Таким чином, підбиваючи підсумок, варто зазначити, що запропоновані нами ключові компоненти лінгвокраїнознавства забезпечують іншомовну підготовку студентів педагогічних спеціальностей, що уможливує виокремлення основних функцій лінгвокраїнознавства як окремої дисципліни в межах здійснення іншомовної підготовки студентів, зокрема: формування комунікативної компетенції через засвоєння нового лексичного матеріалу з його подальшим використанням на практичних заняттях з низки дисциплін циклу «Іноземна мова»; вивчення основ лінгвістики через ознайомлення з теоретичною інформацією про мову та її особливості з подальшим усвідомленням процесу її

Таблиця 1

Аналіз ключових компонентів у змісті дисципліни «Лінгвокраїнознавство»

Змістовий модуль «English-Speaking World Англомовний світ»	Лінгвістичний компонент
	У межах вивчення тем: English as an international language; History of the English Language; Variants of English. American English студенти засвоюють матеріал лінгвістичного спрямування, зокрема:
	Автентичний компонент
	English as an international language; The Commonwealth of nations; Texting in English.
	Практичний компонент
	English as an international language: native language, official language, mother tongue, monolingualism, multilingualism, bilingualism, a great number of synonym vocabulary from British English and American English.
Змістовий модуль «Wales and the Welsh. Уельс та його жителі»	Лінгвістичний компонент
	National character. The Welsh language.
	Автентичний компонент
	Administrative and geographical features; Cardiff and Welsh landscapes; National traditions, customs, holidays and festivals; Iconic sights and picturesque points.
	Практичний компонент
	Daffodil, leek, carved spoon, Saint patron, harp, fiddle, Celtic, national identity, hiking, rugby, coal mine.

формування, становлення та розвитку на прикладі англійської мови у нашому випадку; ознайомлення студентів із культурною спадщиною країни, мова якої вивчається. Актуалізація наведених вище функцій сприяє здійсненню якісної іншомовної підготовки студентів педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти. Перспективами

подальших розробок у цьому напрямі вбачаємо проведення дослідно-експериментальної роботи з теми нашого дослідження, зокрема здійснення моніторингу ефективності курсу «Лінгвокраїнознавство» у формуванні іншомовної комунікативної компетентності з виокремленням кожного ключового компонента.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ажнюк Б.М. Українська мова : енциклопедія. Київ. 2000. С. 314.
2. Гапонів А.Б., Возна М.О. Лінгвокраїнознавство. Англомовні країни. Вінниця, 2005. 464 с.
3. «Лінгвокраїнознавство»: робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня. Київський університет імені Бориса Грінченка. 2021.
4. Терлецька Л.М. Іншомовна підготовка майбутнього педагога як чинник підвищення його конкурентоспроможності. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 36. С. 199–203. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/36.41>.

REFERENCES

1. Azhniuk, B.M. (2000). *Ukrainska mova: entsyklopediia* [Ukrainian Language: encyclopedia]. Kyiv. P. 314.
2. Haponiv, A.B., Vozna, M.O. (2005). *Linhvokrainoznavstvo. Anhломovni krainy* [Linguistic and Cultural Studies. English-Speaking Countries]. Vinnytsia. 464 p.
3. “Linhvokrainoznavstvo”: robocha prohrama navchalnoi dystsypliny dlia studentiv spetsialnosti 013 “Pochatkova osvita” pershoho (bakalavrskoho) osvitnoho rivnia [Linguistic and Cultural Studies. Curriculum program of the discipline for students majoring in 013 “Primary Education” of the first (bachelor’s) educational level].
4. Terletska, L.M. (2021). *Inshomovna pidhotovka maibutnoho pedahoha yak chynnyk pidvyshchennia yoho konkurentospromozhnosti* [Foreign language training of future teachers as a factor in increasing its competitiveness]. *Innovative Pedagogy*. No. 36. P. 199–203. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/36.41>.